

Fra redaksjonen

Når kravet om sikker viden vanskeliggjør samarbejde og gensidige læreprocesser

... det kan jo være svært at vide hvad der er det bedste for ens barn... min søn var længe om at gå og så blev jeg lidt bekymret for det er jo vigtigt at de selv kan komme rundt i vuggestuen og man ved jo ikke om det er motorikken, skoene eller hvad der lige er galt, vel?

I et igangværende forskningsprojekt om samarbejde mellem forældre og danske daginstitutioner fortæller pædagogerne om forældre, som de oplever er mere bekymrede end tidligere. Forældre bekymrer sig om alt fra børns sovetider, spisevaner, opdragelse, motoriske og sociale udvikling til valget af de rigtige børnesko. Forældres bekymringer oversættes af pædagogerne til en forståelse af at forældre er *usikre*, og usikkerhed og tvivl fra et fagprofessionelt perspektiv bør erstattes af sikker viden i et samfund hvor viden skal "virke" på måder der kan kontrolleres og indsats skal skabe resultater der kan dokumenteres.

De politiske krav om "sikker viden" medfører at pædagogerne via dokumentation må vise hvordan deres praksis er fagligt begrundet og dermed ikke tilfældig. Pædagogerne må (be)viser hvordan de arbejder med "tidlig indsats" og "tidlig læring" og dermed synliggøre hvordan tidlige interventioner i børn og familiers liv får konkret og dokumentar virkning. Som en del af de tidlige indsats hører også forældreinddragelse og krav til at forældre skal være læringsagenter der gøres medansvarlige for børnenes tidlige læring (Schmidt 2017; Elle og Ellegaard 2017). Kategorierne for

hvordan og hvad forældre kan bidrage med for at genkendes som kompetente forældre indsnævres, samtidig med at informationsmængden om det gode familieliv og den gode forælder er eksploderet. Særligt når det handler om familier i udsatte positioner er der stor tillid blandt professionelle til at evidensbaserede forældreprogrammer kan udpege hvordan forældre bør deltage i børns hverdagsliv i daginstitutionen for dermed at skabe en positiv og signifikant effekt på børnenes kognitive, sociale og generelle udvikling (Nielsen, T. K., Tiftikci, N., Larsen, M. S. 2013). Forældres perspektiver og forståelser af samarbejdet om børnenes sammensatte daginstitutionsliv tillægges ikke stor betydning.

Men spørgsmålet er om bestræbelsen på at kvalitetssikre det pædagogiske arbejde i daginstitutionen via inddragelse af evidensbaseret viden om, "hvad der virker" (Jensen 2005, 2009) i vurderingen af de mindstes børneliv også har utilsigtede konsekvenser. I en vuggestue hvor jeg udførte feltarbejde i forbindelse med mit ph.d.-projekt (Munck 2017) blev der arbejdet med sprogstimulering af børnene. Sprogstimuleringen var en del af et evidensbaseret forskningsprojekt hvor pædagogerne skulle arbejde med "dagens ord" og der blev brugt billedkort med ord til at understøtte dette arbejde. Børnenes genkendelse og reproduktion af ord blev dagligt registreret i et skema. Ved en morgensamling i vuggestuen Svampehøj er dagens ord "sok". Marco (2,2 år) genkender det lille kort med billedet og siger "strømpe". Pædagogerne registrerer i deres dokumentationsskema at Marco *ikke* kan genkende billedet, fordi han benytter ordet "strømpe" frem for ordet "sok" som hører til billedet. Efterfølgende drøfter pædago-

gerne problemstillingen med at ordbilledet og registreringsskemaet ikke indfanger børnenes konkrete ordforråd og de ønsker derfor at udvide kategorierne af ord til hvert billede. Dette afvises imidlertid af den ansvarlige for sprogstimuleringsprojektet, idet standarderne og ordkategorierne ikke kan forhandles situeret.

Marco kan altså genkende billedet på kortet og bidrager ind i morgensamlingen med sin forståelse af det han ser, men hans bidrag kan ikke registreres som et bidrag ud fra de kriterier for ord som kan dokumenteres. Hermed bliver sprogstimuleringen ikke understøttende for børnenes sprogforståelse eller dokumenterende af børnenes ordforråd, men bliver derimod ekskluderende. Evidensbaseret viden udviklet på baggrund af standardiserede skemaer og målinger har som formål at styre og kontrollere indholdet af det pædagogiske arbejde, men de forskellige indsatser, som eksempelvis sprogstimulering indgår altid i komplekse praksisser der netop *ikke* lader sig styre og kontrollere. De evidensbaserede viden-sidealer presser således pædagogerne i deres arbejde med at stille sig nysgerrigt undersøgende til både børns og forældres perspektiver, idet nysgerrighed åbner for *uforudsigelighed og tvivl*, hvilket truer visheden. Stræben efter sikker viden risikerer dermed at *problemforskyde vanskeligheder* ind i børnene som havende *manglende sprog* og ind i pædagoger som værende *ikke-kompetente* når de anfægter skemalogikkerne.

Kampen om den gode (forsknings)viden og kriterier for denne har de seneste måneder været på dagsorden i Danmark. Det er en kamp der er affødt af en kritik af Dansk Clearinghouse, hvor det påpeges at der systematisk er fravalgt store dele af den kvalitative forskning inden for daginstitu-

tionsforskningen i Danmark med begrundelser som at forskningens kvalitet ikke er tilstrækkelig valid.¹ Denne kritik har medført en diskussion af hvordan kriterier for god forskning ikke alene er almene, men også afspejler en mangfoldighed af forskningsparadigmer. Forskning der er optaget af at undersøge pædagogiske praksisser og hvordan verden opleves og leves, set fra børn og voksne i fællesskab, vil ifølge forskningskriterier der vurderer gentagelse og generaliserbarhed som forudsætninger, ekskluderes. Såfremt der arbejdes med viden (og videnskab) med udgangspunkt i idealer om vished og sikkerhed, ex i form af sprogstimuleringsindsatser hvor antal af ord som børnene reproducerer tælles og vurderes i forhold til teoretiske logikker der *ikke* ekspliciteres eller anfægtes, så udgrænses al den forskning og den viden der knytter sig til pædagogiske processer og børns hverdagsliv.

Når forældre eller børn bliver objektgjort og vurderet ud fra effekter i forhold til anvendelsen af en given metode eller i forhold til idealer om den gode forælder som den sikre og ubekymrede forælder, udgrænses nysgerrigheden og muligheden for at blive klogere på hinandens perspektiver og den fælles praksis. Kravet om "sikker viden" og evidens i udforskningen og kvalificeringen af den pædagogiske praksis synes altså at få forskellige og uhensigtsmæssige virkninger, *for forældrene* i form af at de udpeges som usikre, – *for børnene* idet de primært understøttes i det sprog der kan dokumenteres, – *for pædagogerne* i form af at de udpeges som ikke-kompetente der må benytte sig af standardiserede tests og programmer for at være faglige, – og *for forskere* der, hvis de skal bedrive "god videnskab" må producere viden der er generaliserbar og repræsentativ for at genkendes som gyldig forskning.

I dette nummer af *Barn* præsenteres vi for fem artikler samt to let bearbejdede prøveforelæsninger.

Artiklen "Språkkartlegging av flerspråklige barn – ekskludering i praksis?" skrevet af Nassira Essahli Vik diskuterer hvordan sprogkortlægningspraksis bidrager til inklusion eller eksklusion af flersproglige børn. Via en diskursanalytisk tilgang tilført postkoloniale perspektiver peges der på hvordan kortlægningsværktøjerne anvendes instrumentelt i den pædagogiske praksis, hvilket skaber et institutionaliseret mangelperspektiv og dermed en eksklusion af de børn man ønsker at inkludere. Hermed forstærkes det eksisterende forhold mellem minoritet og majoritet.

I artiklen "To år bagud. En kritisk analyse og diskussion af sprogforståelsen i forsknings- og udviklingsprogrammet 'Fremtidens Dagtilbud'" af Lars Holm og Annegrethe Ahrenkiel peges der på hvordan sprogforståelsen i et større dansk forsknings- og udviklingsprojekt "Fremtidens Dagtilbud" er funderet på en særlig læseorienteret faglig tradition, hvor sociokulturelle og interaktionelle teoretiske orienteringer udgrænses. Forfatterne konkluderer at konstruktionen af børns sproglige "bagudhed" udgør et magtfuldt og "objektivt" udsagn der legitimerer bestemte klassifikationer samt politiske bestræbelser på at "forskelsudligne". Det fremherskende strukturelle sprogsyn gør børns sprog til et dekontekstualiseret og kvantificerbart fænomen. I forlængelse af denne kritik plæderes der for at en styrkelse af børns sprogudvikling bør trække på et interaktionelt perspektiv hvor børns sprog skabes i børnekulturelle fællesskaber.

Hvordan kan børn deltage i refleksioner omkring æstetiske problemstillinger i samtaler med børnehagelærere? Denne problemstilling adresseres i artiklen "Barn og

barnehagelærere i samtaler om æstetiske spørgsmålstillinger i barnehagen" af Marit Alvestad og Rudy Garred. I artiklen peges der på hvordan børn formår at forholde sig til æstetiske udtryk på et refleksivt niveau og ikke alene på et udøvende niveau, hvilket kan bidrage til børns dannelsesproces og almene selvudvikling. På denne baggrund peger forfatterne på vigtigheden i at prioritere og give plads til de refleksive samtaler med børnene om forskellige former for æstetisk fagligt indhold, eksempelvis forholdet mellem virkelighed og fantasi. Gennem respekt for børnenes perspektiv og ytringer i fælles samtaler om æstetiske erfaringer muliggøres udvikling af et demokratisk sindelag.

Hanne Hede Jørgensen udfolder i artiklen "'Vi har mødtes to gange.' Narrative møder med børn i et pædagogisk miljø" hvordan børn i mødet med en fremmed forsker tager initiativ til at udforske denne relation. Gennem narrativ analyse undersøges det hvad det er for nogle fortællinger som børn og forsker i fællesskab skaber og hvordan børnehaven udgør en kontekst for disse fortællinger. Med en forståelse af børn som plotmagere og dermed som aktører på lige fod med de voksne diskuteres det hvordan denne forståelse kan inddrages som børneperspektiv i pædagogikken og i forskningen.

Artiklen "'Men dom flesta har en liknande situation.' Ett narrativ om bristande personella resurser och omgivningens begränsade förväntningar" af Björn Haglund diskuteres hvordan de betingelser som skolen tilbyder for at skabe kvalitet i det pædagogiske arbejde er utilstrækkelige. Haglund viser hvordan den ansvarlige lærer for fritidshjemmets praksis kæmper med at skabe plads til at fritidshjemmet kan være et sted for læreprocesser for børnene og hvordan dette udfordres af stor personaleudskiftning

og personale uden uddannelse. Artiklens teoretiske pointer udfoldes via en narrativ konfiguration på tre beskrivelsesniveauer.

Den første prøveforelæsning i dette nummer af *Barn* hedder "Komparativ forskning på (barne)institusjoner – forskningsfokus og forståelser av barn og barndom" og er af Ida Marie Lyså. I denne prøveforelæsning bliver udvalgte perspektiver, teoretiseringer og begreber diskuteret inden for særligt daginstitutionsforskning i Skandinavien. Der peges på hvordan forskeren er et produkt af sin tid og derfor altid vil være positioneret fagligt ind i feltet og hvordan denne faglige positionering vil have betydning for hvordan empirien og analyserne bliver til.

Fra forskerpositioner til betydningen af computerspil for unges læreprocesser som den anden prøveforelæsning af Kristine Øygardslia beskæftiger sig med: "Enhancing learning practices by understanding formal and informal ways of using computer games." Med dette afsæt påpeger Kristine Øygardslia hvordan vores hverdagsliv er blevet gamificeret. I prøveforelæsningen analyseres hvordan læringspraksisser kan forbedres ved at forstå og undersøge formelle såvel som uformelle måder som unge anvender computerspil i klasseværelset og i hjemmet. Ved at undersøge spillenes interaktive, narrative og sociale egenskaber, synliggøres det hvordan computerspillene kan anvendes læringsorienteret og hvordan de unges spillepraksisser medvirker til at udvikle unges digitale færdigheder. Afslutningsvist påpeges det hvordan der både er udfordringer og styrker ved at inddrage computerspil fra en fritidskontekst til en skolekontekst, idet computerspillene

i klasseværelset gøres til redskaber rettet mod at opnå bestemte læringsmål.

Til slut i dette nummer bringer vi sam-mendrag af 5 doktorafhandlinger.

Det er med glæde vi kan præsentere et nyt redaktionsmedlem i dette nummer af *Barn*: Karin Zetterqvist Nelson. Karin præsenterer her sig selv for læsere af *Barn*:

Jag är professor vid Tema Barn, Linköpings universitet sedan 2011 och mina forskningsprojekt har kretsat kring frågor som rör barns hälsa och livsvillkor. På senare år har jag kommit att alltmer fokusera barns och ungas psykiska hälsa, och då särskilt barns och ungas egna perspektiv på vad psykisk hälsa är och vad som utmärker psykisk ohälsa. Jag har också utvecklat ett särskilt intresse för svensk barnpsykologi och barnpsykiatri ur ett historiskt internationellt perspektiv, med frågor om hur expertkunskap om barn och vad psykisk hälsa förändras och utvecklas i nära samspel med sociokulturella och politiska processer. Det historiska perspektivet skapar en konstruktiv distans inför frågor och problemkomplex som rör barns och ungas psykiska (o)hälsa idag.

Karin Zetterqvist Nelson bydes hjerteligt velkommen til redaktionen!

Vi ønsker god læselyst.

Cristina Munck
Redaktør

Note

¹ <https://www.altinget.dk/forskning/artikel/forskere-akademias-interne-magtinteresser-skal-ikke-spaende-ben-for-vigtig-viden-om-dagtilbud>

<https://www.altinget.dk/social/artikel/professor-det-overrasker-mig-at-erfarne-forskere-afviser-almene-gyldighedskriterier>

<https://www.altinget.dk/uddannelse/artikel/forskere-almene-kriterier-er-ikke-saa-almene-endda>

Referencer

Bleses, D., Vach, W., Wehlberg, S., Faber, K. og Madsen, T. O. 2007. *Tidlig kommunikativ udvikling. Værktøj til beskrivelse af sprogtilegnelse baseret på CDI-forælder rapportundersøgelser af danske normalhørende og hørehæmmede børn*. Odense: Center for Børnesprog, SDU og Syddansk Universitetsforlag.

Elle, B. og Ellegaard, T., red. 2017. *Kritik af synlig læring*. Bind 2. Foreningen bag udgivelsen af Dansk Pædagogisk Tidsskrift, Narayana Press.

Jensen, B. 2005. *Kan daginstitutioner gøre en forskel? En undersøgelse af daginstitutioner og social arv*. København: Socialforskningsinstituttet.

Jensen, B. m.fl. 2009. *Handlekompetencer i pædagogisk arbejde med socialt udsatte børn og unge – indsats og effekt* (HPA-projektet). Projektbeskrivelse, juni 2006. Danmarks Pædagogiske Universitet.

Munck, C. 2017. *Små børns fællesskabelse i en flertydig vuggestuepraksis*. Ph.d.-afhandling ved ph.d.-programmet Hverdagslivets Socialpsykologi, Institut for Mennesker og Teknologi, RUC.

Nielsen, T. K., Tiftikci, N., Larsen, M. S. 2013. *Virkningsfulde tiltag i dagtilbud. Et systematisk review af reviews*. København: Dansk Claringhouse.

Schmidt, L.S.K. 2017. *Pædagogens samfundsmæssige rolle i forældresamarbejde*. Forskningsrapport. Professionshøjskolen Absalon.